

Personlige skattytere og selvangivelsen for lønnstakere og pensjonister:

Opplysningsplikten overfor skattemyndighetene

Artikkelen er forfattet av:

Advokat
Tone Eid
Advokatfirmaet PwC

Advokatfullmektig
Christel Reksten
Advokatfirmaet PwC

Det nærmer seg selvangivelsestid, og det er viktig å oppfylle opplysningsplikten når du leverer selvangivelsen. Hvor langt går egentlig opplysningsplikten? Når bør det gis tilleggsopplysninger, hvilke opplysninger bør gis og hvordan?

Spørsmålene er mange og svarene ikke alltid like klare. Det som imidlertid er klart, er at brudd på opplysningsplikten kan få alvorlige konsekvenser for skattyter og kan medføre tilleggsatt. ¹ I alvorlige tilfeller kan også brudd på opplysningsplikten medføre bøter eller fengselsstraff. ² I tillegg følger det av ligningsloven § 9-6 nr. 3 bokstav a at fristen ved endring til ugunst for skattyter skal være to år når skattyter ikke har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger. Har skattyter gitt

uriktige eller ufullstendige opplysninger, vil fristen for endring være ti år etter inntektsåret. ³

På siste side i selvangivelsen er det noen ja/nei-spørsmål som må besvares, og det er også en post 5.0 hvor man kan gi nødvendige tilleggsopplysninger. Det er ikke alltid lett å forstå hvorfor skatteetaten stiller nettopp disse spørsmålene og når det trengs tilleggsinformasjon. Videre er det vanskelig å vite hva som er relevant å ta med i post 5.0, og når det kreves ytterligere dokumentasjon og informasjon vedlagt. Vi skal i denne artikkelen se nærmere på hvorfor spørsmålene på siste side i selvangivelsen stilles og hvordan de bør besvares, og vi skal også se nærmere på post 5.0. For å kunne gi en god gjennomgang av dette er det nødvendig å ta utgangspunkt i reglene for skattyters opplysningsplikt i ligningsloven. Vi vil derfor først gå gjennom denne, og i lys av denne gjennomgangen deretter se nærmere på opplysningspostene i selvangivelsen. Fremstillingen vil i all hovedsak rette seg mot personlige skattytere og selvangivelsen for lønnstakere og pensjonister.

Omfanget av opplysningsplikten

Skattyters plikt til å levere selvangivelse om egne forhold til ligningsmyndighetene er avgjørende for at vårt skattesystem skal fungere. I motsetning til hovedregelen i forvaltningsloven hvor forvaltningen har ansvaret for at en sak er tilstrekkelig opplyst, har skattyter selv som utgangspunkt ansvaret for sakens opplysning etter ligningsloven.

Reglene om opplysningsplikt står i ligningsloven kapittel 4, og skattyters alminnelige opplysningsplikt er regulert i ligningsloven § 4-1 «Alminnelig opplysningsplikt»:

«Den som har plikt til å gi opplysninger etter dette kapittel, skal opptre aktsomt og lojalt. Han skal bidra til at hans skatteplikt i rett tid blir klarlagt og oppfylt. Han skal også gjøre vedkommende myndighet oppmerksom på feil ved ligningen og skatteoppgjøret».

Opplysningsplikten ivaretas i hovedsak gjennom informasjon i selvangivelsen. ⁴ Selvangivelsen skal inneholde en spesifisert oppstilling over all bruttoformue, bruttoinntekt, fradragsposter mv. samt gi «andre opplysninger som har betydning for gjennomføringen av ligningen».

Opplysningsplikten i ny skatteforvaltningslov

I forslag til ny skatteforvaltningslov § 8-1 er det inntatt en bestemmelse om «Opplysningsplikt for skattepliktige». Ordlyden er som følger:

«Den som skal levere skattemelding mv. etter dette kapitlet, skal gi riktige og fullstendige opplysninger. Vedkommende skal opptre aktsomt og lojalt slik at skatteplikten i rett tid blir klarlagt og oppfylt, og varsle skattemyndighetene om eventuelle feil.»

Slik vi ser det vil den foreslåtte ordlyden innebære en utvidelse av opplysningsplikten slik den foreligger i dag. Ordet «fullstendig» vil av skattemyndighetene kunne

¹ Jf. ligningsloven § 10-2 første ledd første punktum.

² Jf. straffeloven §§ 378-380.

³ Jf. ligningsloven § 9-6 nr. 1.

⁴ Jf. ligningsloven § 4-2.

forstås som synonymt med uttrykket «*uttømmende*» ved anvendelse av regler som knytter virkninger til brudd på opplysningsplikten. Vi sikter da særlig til reglene om tilleggs-skatt og straff hvor «ufullstendige» opplysninger er tilstrekkelig for straffesanksjon. Område for tilleggs-skatt og straff vil da kunne bli vesentlig utvidet. Finansdepartementet har dog i proposisjonen sagt at den nye bestemmelsen ikke er ment å innebære en realitetsendring. Der- som dette er tilfelle, så bør lovgiver gi klare- re føringer i forhold til opplysningsplik- tens rekkevidde.

Nærmere om «aktsomt og lojalt»

Ordlyden i § 4-1, «*aktsomt og lojalt*», gir ikke et klart svar på hva slags informasjon man i det konkrete tilfellet skal gi i selvan- givelsen.

Bestemmelsen pålegger skattyter en akt- somhets- og lojalitetsplikt, men sier ingen- ting om hvilken aktsomhetsnorm som skal legges til grunn. Hva som må gis av infor- masjon for å oppfylle plikten, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

I forarbeidene, Ot.prp. nr. 29 (1978– 1979) side 76, presiseres det at lignings- loven § 4-1 markerer «et samarbeids- og lojalitetsforhold mellom den enkelte skatt- yter og skattemyndighetene for at lignin- gen og skatteoppgjøret skal bli riktig».

Flere rettsavgjørelser slår fast at aktsom- hets- og lojalitetskravet har særlig betyd- ning ved vurderingen av hvorvidt det er gitt «*uriktige eller ufullstendige opplysning- er*» etter ligningsloven § 10-2 om til- leggs-skatt, § 9-6 nr. 3 om endringsadgang og straffeloven §§ 378–380 1 om straff. Grensen mot hva som er «*uriktige og ufull- stendige opplysninger*» er derfor av stor praktisk betydning. Vi understreker at opplysningsplikten ved vurdering av til- leggs-skatt, endringsadgang og straff strengt tatt ikke vil være den samme, men det faller utenfor artikkelens formål å proble- matisere dette ytterligere.

I Ot.prp. nr. 82 (2008–2009) s. 37 om lov om endringer i ligningsloven mv. (tilleggs- skatt) uttaler Finansdepartementet:

«Skattyter har gitt uriktige opplysninger når han har gitt opplysninger som ikke stemmer med de faktiske forhold. I de fleste tilfeller vil det være enkelt å fastslå om skattyteren har gitt uriktige opplysning- er. Rettspraksis viser likevel at det i enkelte tilfeller kan være vanskelig å fastslå

dette. Uutfylt tallrubrikk i et opplysnings- skjema kan eventuelt anses likeverdig med utfylt 0 i rubrikken, slik at det foreligger uriktig opplysning dersom den utfylte rubrikken skulle ha vært utfylt med et konkret tall. Begrepet ufullstendige opp- lysninger favner videre og er noe vagere enn begrepet uriktige opplysninger. Opp- lysningene vil være ufullstendige når skatt- yter har gitt et fortegnet eller ufullstendig bilde av de underliggende realiteter, selv om de opplysningene som gis, isolert sett er korrekte så langt de rekker. Skattyter skulle med andre ord ha gitt flere opplys- ningene».

Tilleggs-skatteutvalget legger til grunn i Ot.prp. nr. 82 (2008–2009) s. 36 at skatt- yter har oppfylt sin opplysningsplikt der- som skattyter har gitt «nok opplysninger til at ligningsmyndighetene, etter en nor- mal gjennomgang av skattyters oppgaver, burde ha innhentet ytterligere opplysning- er om et forhold og på denne måte ha skaffet seg et fullstendig materiale». Videre uttales det at det antas at utvalgets flertall forutsetter at «sentrale opplysninger alltid kreves gitt, selv om ligningsmyndighetene ut fra det øvrige materiale ville ha kommet på sporet av dem også om de ikke ble gitt av skattyter selv».

Gjennom rettspraksis har innholdet i opp- lysningsplikten blitt ytterligere klarlagt og de kriteriene som kan utledes derfra, vil være retningsgivende for tolkningen av den. Vi vil nedenfor redegjøre for noen sentrale kriterier og rettsavgjørelser. De fleste rettsavgjørelsene gjelder selskaper, men vil likevel være relevante for vurderin- gen av personlige skattyters opplysnings- plikt.

Objektiv vurdering

Ordlyden «*aktsomt*» kan indikere at man ved vurderingen skal ta stilling til hvorvidt skattyter har vært uaktsomt og således er å bebreide for de ufullstendige opplysning- ene. I Rt. 1992 s. 1588, Loffland-dom- men, legges det imidlertid til grunn at vurderingen i utgangspunktet er objektiv. Førstvoterende skriver at skattyter har oppfylt sin opplysningsplikt når «*skattyter har gitt alle de opplysningene som man etter en objektiv vurdering finner at han burde ha gitt*». Det samme ble lagt til grunn i Slør- dahl-dommen jf. Rt. 1995 s. 1883.

Hvilke opplysninger som objektivt sett bør gis, beror på «hvilken konkret oppfordring skattyter hadde til å gi den aktuelle opp-

lysningen eller legge fram det aktuelle dokumentet».⁵

Selv om det er en objektiv vurdering som gjøres, er erfaringen at en «profesjonell skattyter», for eksempel et AS, blir vurdert strengere enn en pensjonist. På samme måte vil en skatteadvokat eller revisor kunne bli vurdert strengere enn en butikk- ansatt. Dette kommer særlig til uttrykk når skattemyndighetene skal vurdere unnskyldelighetsgrunnene for tilleggs-skatt jf. ligningsloven § 10-3. Typisk vil rettsvill- farelse som hovedregel ikke være et unnskyldelig forhold. I Ot.prp. nr. 82 (2008– 2009) pkt.8.3.2 fremgår det at det kan tenkes unntak hvor rettsvillfarelse kan være unnskyldelig, men at det er «vanskelig å se for seg at dette vil kunne gjelde profesjo- nelle næringsdrivende, men det kan være aktuelt for lønnstakere og pensjonister i helt spesielle tilfeller». Videre kommentere- res det at lite synlige feil i tredjepartsopp- gaver kan være unnskyldelig, men «Når det gjelder mer profesjonelle, ressurssterke skattytere med kompliserte skatteforhold, må det imidlertid forventes grundige og betryggende kvalitetssikringsrutiner».

Et samarbeidsforhold mellom skattyter og ligningsmyndighetene

Ligningsloven § 4-1 legger som nevnt opp til et samarbeidsforhold mellom skattyter og ligningsmyndighetene for at ligningen skal bli riktig. Skattyter har en opplys- ningsplikt, mens ligningsmyndighetene har en undersøkelsesplikt. På et tidspunkt kan man si at opplysningsplikten avløses av undersøkelsesplikten. Akkurat hvor dette punktet er, vil avhenge av omsten- dighetene i den konkrete saken.

I Slørdahl-dommen jf. Rt. 1995 s. 1883 blir skattyters opplysningsplikt tillagt større vekt enn ligningsmyndighetenes undersøkelsesplikt. Førstvoterende uttaler: «Selv om ligningskontoret kunne funnet frem til det riktige grunnlag for beskatning- en ved å gå til Slørdahls og Skycoms selv- angivelser for 1983 og 1984, kan dette ikke medføre noen annen vurdering av Slørdahls opplysningsplikt. Innhentelse av opplysninger fra andre selvangivelser ville først og fremst ha kontrollformål. – Man kan reise spørsmål om ligningskontoret ut fra opplysningene i selvangivelsen for 1986 burde stilt spørsmål og gitt veiledning til Slørdahl. Men uansett hva man måtte mene om dette, kan det etter mitt syn ikke få betydning for konklusjonen når det gjelder Slørdahls egen opplysningsplikt».

5 Jf. Rt. 2009 s. 813.

SAMMARBEIDSFORHOLD: Ligningsloven § 4–1 legger opp til et samarbeidsforhold mellom skattyter og ligningsmyndighetene for at ligningen skal bli riktig.

Rettspraksis viser at skattyters opplysningsplikt vurderes strengt. Etter vår oppfatning bør det også kunne stilles høye krav til ligningsmyndighetenes undersøkelsesplikt. Vi er kritiske til at ligningsmyndighetene ved flere tilfeller har lagt til grunn at undersøkelsesplikten ikke gjelder i situasjoner hvor de har mottatt dokumentasjon fra skattyter som har resultert i oppfølgingsspørsmål fra dem. De har da mottatt dokumentasjon som har fått dem til å stille spørsmål, men de mener likevel ikke at dette er nok til at undersøkelsesplikten trer i kraft. Dersom årsaken til at det ikke iverksettes undersøkelser er dårlig tid eller lite kapasitet, er det etter vår oppfatning ikke holdbart. Konsekvensen kan være at ligningsmyndighetene legger til grunn at det foreligger brudd på opplysningsplikten og illegger sanksjoner.

Ligningsmyndighetenes adgang til å skaffe seg ytterligere opplysninger

I Rt. 1992 s. 1588, Loffland-dommen, la Høyesterett til grunn at dersom det er gitt opplysninger som gjør at ligningsmyndighetene må anses å ha fått tilstrekkelig grunnlag for å ta opp det aktuelle skatte spørsmålet, slik at de gjennom adgangen til å skaffe seg ytterligere opplysninger vil kunne få et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag, bør opplysningene i utgangspunktet anses tilstrekkelige.

Høyesterett kom til motsatt resultat i Rt. 1996 s. 1270 hvor det ble lagt til grunn at det var gitt ufullstendige opplysninger, og førstvoterende skriver at skattyter «burde

likevel innsett at ligningsmyndighetene ville ha interesse av selv å vurdere betydningen av en den foreliggende garanti».

Opplysningsplikten kan altså være oppfylt selv om ikke alle relevante opplysninger er gitt. Det avgjørende er at skattyter gir ligningsmyndighetene tilstrekkelige opplysninger om faktum slik at myndighetene kan vurdere å eventuelt benytte seg av sin adgang til å innhente ytterligere opplysninger. I sistnevnte rettsavgjørelse var det ikke nevnt noe i selvangivelsene om de aktuelle garantiene. Dersom det hadde blitt gjort og det hadde vært opplyst at garantiene kunne ettersendes, så kan det tenkes at resultatet hadde blitt motsatt.

Ligningsmyndighetenes skjemaer og supplerende opplysninger

Ligningsmyndighetene har utarbeidet en rekke skjemaer som enten skal eller kan vedlegges selvangivelsen. Det er ikke tvilsomt at pliktige skjemaer må vedlegges selvangivelsen. I Slørdahl-dommen jf. Rt. 1995 s. 1883 benyttet ikke skattyter et frivillig skjema. Skattyter hadde i stedet valgt å informere om salg av aksjer gjennom et bilag til selvangivelsen. Ligningsmyndighetene hadde utformet et eget skjema for salg av aksjer utenfor næring og dette var det vist til i rettleiingen som fulgte med selvangivelsen. Skjemaet var frivillig å bruke, men dersom det hadde blitt utfylt på en korrekt måte, så ville ervervstidspunktet ha fremkommet. Høyesterett konkluderte med at skattyter

hadde gitt ufullstendige opplysninger om ervervstidspunkt for aksjer.

Enkelte ganger kan det for skattyter fremstå som mer hensiktsmessig å fremlegge opplysninger i et eget vedlegg istedenfor å benytte ligningsmyndighetenes skjemaer. Dette gjøres imidlertid ikke uten risiko. Det er vår oppfatning at i de tilfeller hvor skattyter er usikker på hva som skal gis av informasjon, så bør også frivillige skjemaer benyttes. Dersom skattyter ønsker å benytte eget vedlegg, så bør dette under enhver omstendighet inneholde samme informasjon som et eventuelt frivillig eller pliktig skjema. På den måten sikrer skattyter at ligningsmyndighetene får opplysningene de ønsker.

For supplerende opplysninger som det ikke finnes skjemaer for, er skattyter henvist til å benytte post 5.0 i selvangivelsen eller lage et eget vedlegg. I møte med ligningsmyndighetene mottar vi imidlertid tilbakemelding på at de i utgangspunktet ønsker så få vedlegg som mulig, særlig ved elektronisk levering. Bakgrunnen for denne uttalelsen er nok at ligningsmyndighetene har utfordringer knyttet til at en del skattytere skriver svært lange redegjørelser og har omfattende vedlegg ved levering av selvangivelsen. Ligningsmyndighetene ønsker så mye og riktig informasjon som mulig, men samtidig at skattyter begrenser seg. En slik ytring er likevel vanskelig å forene med en streng opplysningsplikt for skattyter. Det er mulig ytringen kan tas til inntekt for at man med fordel kan sende inn en kort redegjørelse av de faktiske forhold i stedet for å legge ved omfangsrike dokumenter. Risikoen er selvfølgelig at man i en kort redegjørelse kan komme til å utelate noe. Vi mener uansett at ettersom ligningsmyndighetene gir uttrykk for et slik synspunkt, så bør sanksjonering benyttes med varsomhet i de tilfeller skattyter faktisk har innsendt en redegjørelse av de faktiske forhold.

Dersom den rettslige løsningen er uklar

«Opplysningen må gis, eller dokumentet fremlegges, dersom den skatterettslige løsningen kan være uklar». Dette ble slått fast i Rt. 2009 s. 813.

Skattyters opplysningsplikt knytter seg hovedsakelig til faktum i saken. Skattyter står helt fritt til å gi uttrykk for hvordan han mener rettsreglene skal forstås. Anførsler om fortolkning av skattereglene vil ikke anses som uriktige eller ufullstendige opplysninger, men det må gis opplys-

ninger om faktum slik at ligningsmyndighetene blir oppmerksomme på problemstillingen.

I de tilfellene skattyter inntar et skatterettslig standpunkt og det foreligger en mulighet for at ligningsmyndighetene vil vurdere det annerledes, har skattyter en særlig oppfordring til å opplyse om de faktiske omstendighetene i saken.

I Rt. 2009 s. 813 ble det videre lagt til grunn at det ikke er gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger hvis løsningen ut fra rettskildesituasjonen da selvangivelsen ble levert fremsto som klar, slik at det var lite naturlig for skattyter å forestille seg at opplysningene eller dokumentet kunne ha betydning for ligningen.

Opplysningsplikten kan knytte seg til vurderinger av andre lovregler enn skattebestemmelsene. I Rt. 1996 s. 932 fant Høyesterett at en skattyter pliktet å opplyse om et eiendomssalg til tross for at hun selv oppfattet salget som skattefri avhendelse av egen bolig.

Har skattyters rettsvillfarelse ført til at han ikke forsto hvilke opplysninger han hadde plikt til å gi, må det vurderes etter ligningsloven § 10–3 bokstav b om unntak fra tilleggsskatt hvilken betydning dette skal tillegges. I Ot.prp. nr. 82 (2008–2009) om lov om endringer i ligningsloven (tilleggsskatt) pkt. 8.3.2 legges det til grunn at den klare hovedregelen er at rettsvillfarelse ikke vil være et unnskyldelig forhold.

Opplysninger om personlige forhold i den forhåndsfylte selvangivelsen

Nå er vi et skritt nærmere å forstå rekkevidden av opplysningsplikten.

Som nevnt innledningsvis er det post 5.0 i selvangivelsen som er posten for opplysninger det ikke er spurt eksplisitt om andre steder. Skattyters plikt til å gi opplysninger og myndighetenes behov for innhenting av opplysninger har imidlertid også gitt seg utslag i flere konkrete spørsmål på siste side av den forhåndsfylte selvangivelsen. Disse skal vi se nærmere på her.

Plikten til å gi opplysninger om forholdene er regulert i forskrift av 5. mars 1984 nr. 1255 om plikt til å gi ytterligere opplysninger og legitimasjoner for bestemte poster i vedlegg til selvangivelsen.

Det overordnede formålet med spørsmålene på denne siden er å innhente opplysninger som er av betydning for ligningen og å danne et helhetlig bilde av skattyters økonomiske situasjon. Deler av spørsmålene har det formål at de i situasjoner hvor skattyter har lav inntekt, kan forklare hvordan han har midler å leve av. Postene omhandler forhold som ikke nødvendigvis er tilgjengelige eller synlige for ligningsmyndighetene og de er derfor avhengig av at skattyter formidler informasjonen.

Dette i motsenning til opplysninger som vil være innrapportert til myndighetene fra arbeidsgiver, finansinstitusjoner og lignende, og som vil være forhåndsfylt i selvangivelsen. Spørsmålene er også en hjelp for skattyter til å faktisk oppfylle sin opplysningsplikt.

Vi vil nedenfor gå gjennom spørsmålene i post 1.5.2, 1.5.3, 1.5.6, 1.3.1 og 1.3.2 i

TILFELDIGE GEVINSTER, herunder gevinst ved konkurranse, spill, lotteri og lignende når verdien overstiger 10 000 kroner, og tilfeldig gevinst ved funn av malm og mineraler mv. anses som skattepliktig inntekt.

selvangivelsen og gjøre rede for hva slags informasjon vi mener er nødvendig å gi for å oppfylle opplysningsplikten. Det sentrale for å oppfylle opplysningsplikten er som nevnt at skattyter gir tilstrekkelige opplysninger til at ligningsmyndighetene kan vurdere et forhold opp mot skattereglene, eventuelt gir tilstrekkelig med opplysninger til at ligningsmyndighetene blir gjort oppmerksomme på at de må innhente ytterligere opplysninger for å kunne vurdere forholdet.

Post 1.5.2. – Lotteri- og tippegevinster mv.

I denne posten i selvangivelsen blir skattyter spurt om hvorvidt han i løpet av året mottok skattefrie spillegevinster eller gevinster fra tiltak arrangert av massemedia til en verdi av til sammen kr 100 000,- eller mer, og i tilfelle opplyse beløp/verdi. Skattyter blir henvist til Rettledning til postene.

Utgangspunktet etter skatteloven § 5–50 første ledd er at: «tilfeldige gevinster, herunder gevinst ved konkurranse, spill, lotteri og lignende når verdien overstiger 10 000 kroner, og tilfeldig gevinst ved funn av malm og mineraler m.v.» anses som skattepliktig inntekt.

Imidlertid unntar skatteloven § 5–50 annet ledd enkelte tilfeldige inntekter i sin helhet fra beskatning. De er unntatt uavhengig av beløpets størrelse og er begrunnet i veldedige og allmennyttige formål.

Gevinster fra følgende spill og trekninger er skattefrie:

- spill arrangert av Norsk Tipping AS, for eksempel Lotto, VikingLotto, Tipping og Oddsens.
- totalisatorspill omfattet av totalisatorloven (Rikstoto).
- utlodning etter lotteriloven, bl.a. Quicklotteri og bingospill.
- pengespill og lotterier i et annet EØS-land som tilsvarer spill eller lotterier som lovlig tilbys i Norge, og som er underlagt offentlig tilsyn og kontroll i hjemlandet.
- offentlig tilgjengelige tiltak arrangert av massemedier.

Likevel er skattyter forpliktet til å opplyse om slike gevinster dersom de overstiger kr 100 000 i et inntektsår. Det kan oppfattes som unødvendig å opplyse om gevinster som er skattefrie, men dette gjøres for at ligningsmyndighetene skal ha mulighet til å skaffe seg et helhetlig bilde av skattyters økonomiske situasjon.

I tillegg til å opplyse om slike inntekter og det faktiske beløpet, følger det av tidligere nevnt forskrift § 2 at skattyter plikter å legge ved dokumentasjon fra den som har utlevert gevinsten. Dette bekreftes i «*Rettledning til postene*» for inntektsåret 2014 utstedt av Skatteetaten. Imidlertid fremgår det av rettledningen for 2015 at skattyter ikke trenger sende inn dokumentasjon på dette, men at han må kunne legge frem dokumentasjon hvis skatteetaten etterspør det. Skattyter må i tilfelle kunne dokumentere sine samlede skattefrie lotterigevinster på 100 000 kroner eller mer med bekreftelse fra den som har utlevert gevinsten. I rettledningen for 2015 ser det derfor ut til at ligningsmyndighetene har lempet på dokumentasjonskravet i tilknytning til denne posten. Vi anbefaler imidlertid at skattyter opplyser om navn på den som har ytt gevinsten slik at ligningsmyndighetene har grunnlag for å se at gevinsten er omfattet av skattefritaket.

Post 1.5.3. – Arv og gaver

I denne posten i selvangivelsen blir skattyter bedt om å opplyse hvorvidt han fikk arv eller gave til en verdi av til sammen kr 100 000,- eller mer, og i tilfelle oppgi beløp/verdi. Også her blir skattyter henvist til Rettledning til postene.

Det følger av skatteloven § 5–50 tredje ledd at formuesforøkelse ved arv eller gave ikke regnes som skattepliktig inntekt. Selv om vi fra inntektsåret 2014 ikke lenger har regler om arveavgift, ber skatteetaten likevel om at man opplyser om man har mottatt gave eller arv på mer enn kr 100 000. Dette skyldes kontrollhensyn hos ligningsmyndighetene. Videre skyldes det at arvtaker i enkelte tilfeller trer inn i arvelaters rettsposisjon og at verdien på formuesobjektet således kan ha betydning for senere fastsettelse av gevinst eller lignende, jf. skatteloven § 9–7 og § 10–33.

Opplysningsplikten oppstår når samlet verdi er 100 000 kroner eller mer i løpet av inntektsåret 2015 og gaven ikke har sammenheng med et arbeidsforhold. Hvis gaven er fra arbeidsgiver, skal det ikke føres i denne posten, men som lønn.

Har skattyter mottatt en eiendom i gave, kreves ytterligere opplysninger, herunder faktisk og type inngangsverdi man har ført opp (markedsverdi eller tidligere eiers verdi). Fastsettelsen av inngangsverdien har blant annet betydning ved et eventuelt senere salg slik at ligningsmyndighetene

skal kunne kontrollere/beregne skatt på eventuell gevinst.

Det følger av nevnte forskrift §1 at det skal gis opplysninger om navn, fødselsdato og adresse på giver eller arvelater, hva slags arv eller gave det er og verdien av den. Opplysningen skal gis i post 5.0 eller på eget ark. Ifølge rettledningen for 2015 trenger ikke skattyter å sende inn ytterligere dokumentasjon på gaven/arven, men må ha dokumentasjon tilgjengelig i tilfellet ligningsmyndighetene etterspør det.

Post 1.5.6 – Inntekt, formue og/eller gjeld i utlandet

Er skattyter skattemessig bosatt i Norge etter skatteloven § 2–1, så omfatter skatteplikten til Norge all formue og inntekt i Norge og i utlandet (globalinntekts-/formuesprinsippet), jf. skatteloven § 2–1 niende ledd. Regelverket om skattemessig behandling av utenlandsinntekt/formue er svært komplekst, og det er en vanlig misforståelse at alt som skjer utenfor Norge er norsk selvangivelse uvedkomment. Dette er feil, og er nok hovedgrunnen til at skatteetaten eksplisitt etterspør opplysninger.

Fordi inntekt og formue i utlandet også ofte blir skattlagt i utlandet, oppstår det i mange tilfeller en dobbeltbeskatningssituasjon som må håndteres. Et av de mest praktiske eksemplene er når en person bosatt i Norge eier ferieeiendom i utlandet. Et annet eksempel kan være lønn som er opptjent ved arbeid i utlandet eller utbytte fra utenlandsk selskap.

Hvordan dette praktisk håndteres i selvangivelsen og i skatteoppgjøret, er ikke opplagt, og her vil en godt opplyst selvangivelse også sette skatteetaten i stand til å kunne oppfylle sin veiledningsplikt for å oppnå riktig ligning.

Dersom skattyter har inntekter/formue i utlandet som han mener ikke skal beskattes i Norge, bør han opplyse om at han har det og hevde at det ikke skal beskattes. På den måten overholdes opplysningsplikten og ligningsmyndighetene kan eventuelt be om ytterligere informasjon dersom de ønsker å gjøre en vurdering.

I post 1.5.6 i selvangivelsen blir skattyter bedt om å opplyse hvorvidt han har hatt inntekt, formue, og/eller gjeld i utlandet og om han krever kreditfradrag (fradrag i norsk skatt for skatt betalt i utlandet) eller

MISFORSTÅELSE: Det er en vanlig misforståelse at alt som skjer utenfor Norge er norsk selvangivelse uvedkomment.

nedsettelse av skatt på lønn tjent under arbeidsopphold i utlandet.

Dersom man svarer ja på spørsmålet om man har inntekt, formue og/eller gjeld i utlandet, er det eksplisitt sagt i den forhåndsutfylte selvangivelsen at man skal gi nærmere opplysninger og skattyter blir henvist til «Rettledning til postene». Hva slags opplysninger og hvor mye opplysninger skattyter skal gi, vil i stor grad bero på type inntekt/formue/gjeld. Vet skattyter hvilken post som er relevant, hvordan en eventuell dobbeltbeskatningssituasjon skal løses mv., så må selvangivelsen fylles ut i henhold til dette. I mange tilfeller kan det være en god idé å gi noen tilleggsopplysninger om faktum og hvordan man har tenkt, nettopp på grunn av kompleksiteten i regelverket og at sjansen for å bomme er til stede. Er man usikker på skatteplikten eller hvordan dobbeltbeskatningssituasjonen skal løses, kan man gjerne gi uttrykk for det, men sørg for at beløp og faktum klart fremgår. Man må gi så mye opplysninger som er nødvendig for at skattemyndighetene skal kunne vurdere om den enkelte inntekt/formue skal beskattes i Norge og om fradraget kan føres i den norske selvangivelsen.

For enkelte inntekter/formuer foreligger det skjemaer som skattyter plikter å levere inn. Det fremkommer ikke direkte av selvangivelsen at slike skjemaer skal innleveres. Skattyter gis imidlertid en oppfordring til å gi nærmere opplysninger dersom man svarer «ja» og også til å se i Rettledningen til selvangivelsen. Basert på denne oppfordringen vil skattyter fort kunne

bryte opplysningsplikten dersom de pliktige skjemaene ikke er vedlagt selvangivelsen og dersom skjemaene ikke er tilstrekkelig eller korrekt utfylt. Enkelte av skjemaene er imidlertid så vanskelig å utfylle for skattytere at det er vår vurdering at det kan argumenteres for at veiledningsplikten strekker seg lenger i forhold til disse og at det derfor skal mer til for at det skal konstateres brudd på opplysningsplikten ved utfylling av skjemaene. Her blir således informasjonen som gis i tillegg til skjemaene vesentlig.

For eksempel skal RF 1231 leveres dersom skattyter har bankkonto i utlandet og RF 1189 skal leveres dersom skattyter leier ut bolig i utlandet. RF 1059 skal leveres dersom skattyter eier aksjer, mottar utbytte eller har gevinst/tap fra aksjer i utenlandske selskap. Dersom skattyter har inntekt/formue i utlandet hvor det skal kreves skattenedsettelse/kredit i Norge for å unngå dobbeltbeskatning, er RF 1150 og RF 1147 pliktige skjemaer.

Post 1.3.1/1.3.2

I denne posten i selvangivelsen blir skattyter bedt om å krysse av for ja eller nei på spørsmål om han har samboer med felles barn og samboer med felles formue/gjeld, samt opplyse navn og fødselsnummer på samboer.

Bakgrunnen for dette spørsmålet er blant annet at ligningsmyndighetene skal kunne kontrollere at det ikke er dobbeltføring av gjeld og gjeldsrenter. Det er en vanlig oppfatning at gjeld- og gjeldsrenter kan fordeles fritt mellom samboere. I de fleste tilfeller

slår ikke dette til. Samboere skal i utgangspunktet lignedes hver for seg. Dette vil si at selv om de for eksempel har felles boliglån, så skal hver samboer oppgi den andel gjeld vedkommende hefter for og tilhørende gjeldsrenter i sin selvangivelse. Det finnes imidlertid unntak fra dette dersom man regnes som meldepliktige samboere. Hvem som er meldepliktige samboere, er definert i folketrygdloven jf. § 25–4 og § 1–5 og er knyttet til mottak av ytelser fra folketrygden. Det er par som er ugift og lever sammen og som har/har hatt felles barn eller tidligere har vært gift, og som mottar pensjon/overgangsstonad etter folketrygdloven eller avtalefestet pensjon, jf. folketrygdloven § 3–19. Meldepliktig samboer vil også være en person som har bodd sammen med en annen i 12 av de siste 18 månedene og som mottar pensjon/overgangsstonad etter folketrygdloven kapittel 16 og 17 eller avtalefestet pensjon jf. § 3–19.

Meldepliktige samboere kan fordele inntekter og fradrag seg imellom på samme måte som ektefeller. Dersom en av samboerne er i formuesposisjon, men ikke den andre, kan det ha skattemessig effekt å overføre en del av formue eller gjeld til den andre. Dersom skattyter mener at han kommer i kategorien meldepliktige samboer, så kan det således være hensiktsmessig å informere om dette.

Det lar seg ikke gjøre å gi en fullstendig beskrivelse av hvilke opplysninger som skattyter plikter å gi i selvangivelsen.

Det må kunne legges til grunn at det ikke er nødvendig å gi uttømmende opplysninger ved levering av selvangivelsen. Det avgjørende er at skattyter gir tilstrekkelige opplysninger til at ligningsmyndighetene kan vurdere et forhold opp mot skatte-reglene, eventuelt gir tilstrekkelig med opplysninger til at ligningsmyndighetene blir gjort oppmerksom på at de må innhente ytterligere opplysninger for å kunne vurdere forholdet. Desto mer kompleks saksforholdet er, desto viktigere er det å gi riktige og nødvendige opplysninger.

Det å bryte opplysningsplikten kan som nevnt innledningsvis få alvorlige konsekvenser – tilleggsskatt, straff og utvidet endringsadgang for skattemyndighetene. En god leveregel er derfor:

Dersom du er i tvil om det er nødvendig å gi en opplysning eller ikke, gi den, så får det heller være opp til ligningsmyndighetene å vurdere relevansen.